

Hvad kan der af Staten fordres til Støtte af Sukkerroeindustrien i Danmark.

Af G. Faye, Bestyrer af Roesukkerfabrikken „Lolland“.

Som det vel er de Fleste bekendt, er Roesukkeret beskattet højere end andet Sukker. Ganste vist er denne højere Beskatning kun ringe, ja, man kan vel ogsaa træffe dem, som dømme den lig Nul. Heller ikke er det Hensigten i disse Linier at fremhæve disse Forhold, men kun ganske i Almindelighed at undersøge, om der ikke fra Statsmagtens Side ligger en Uklogskab til Grund for at beskatte det indenlandske Roesukker ligesaa højt som importeret Sukker, om der ikke er en Del, som kan tale for en Lempelse i Beskatningen.

Det Princip, som er lagt til Grund for Roesukkerets Beskatning heri Landet, er Frihandelsprincippet i sin videste Udstrækning, det Princip, som har til Motto: Laissez aller, laissez faire, det Princip, ifølge hvilket Staten staaer, man kan fristes til at sige, som en ligegyldig Tilskuer til Landets materielle Fremgang. Frihandelsprincippet, naar det skulde gennemføres konsekvent, burde i Grunden strække sig ud over et meget større Omraade; den Tanke, som ligger til Grund derfor, burde ikke alene strække sig ud over de Forhold, der berøre Handel og Industri, men over ethvert Forhold, som Staten nu griber besyttende ind i.

Af hvad Grund yder Staten sit Tilskud til Vejes Anlæg, sin Rentegaranti til private Jernbaner, sit Tilskud til Dæmningsanlæg, Opdyrkning af Heder osv., naar det netop ikke er, fordi Staten har en bestemt Forpligtelse til at yde sin Hjælp, hvor der er en nyttig Gjerning at gjøre, og det private Initiativ ikke slaaer til. Hvorfor siger Staten ikke til den Mand, som kommer til den med en Anmodning om en Rentegaranti til en Jernbane, eller til den Landsbøder, som ønsker sine aabne Kyster beslyttede: Byg kun den Jernbane, anlæg kun den Dæmning, beplant kun den Hede osv., det have vi Intet imod, men nogen Understøttelse kunne vi ikke yde, det ligger aldeles udenfor det økonomiske Princip, som bør være det ledende i Staten. Ja, naar Staten ikke svarer saaledes, saa ligger det ganske simpelt deri, at det netop ligger i Statens Princip, at træde hjælpende, opmuntrende og beskyttende til, hvor den Enkelstes Kræfter ikke slaa til. Man behøver imidlertid ikke at anlægge en saa ideel Maalestok for Statens Forpligtelse til at hjælpe; denne kan godt søges paa et rent materielt Omraade, og det er maaste ogsaa i de allerfleste Tilfælde en ren pekuniær om end indirekte Fordel, som bringer Staten til at yde sin Understøttelse til saadanne almennyttige Foretagender som Jernbaner, Veje, Klitanlæg, Hedeplantninger osv. Staten indseer fuldt vel, at den ikke kan have nogen snyderlig direkte Fordel af disse Arbejder, idetmindste i mange Tilfælde, men at de indirekte give en god Rente, selv om den ikke altid kan beregnes i Procent.

Men anertjender Staten saaledes paa mange Punkter, at man kan fordrø af den, at den kommer en Række Institutioner tilhjælp, saa synes det vanstelig at forstaa, at netop Industri og Agerdyrkning skulle være aldeles udenfor denne Regel.

Det er ganske vist, og derom ere vel Alle enige, at en varig Beskyttelse er en ren Uting; det er Noget, der er saa indlysende og sagt saa tidt, at det næsten er en Trivialitet at gjentage det, men ganske forstjelligt stiller Sagen sig, naar der stilles det Spørgsmaal, hvorvidt man kan forlange af Staten,

at den under abnorme Forhold støtter en Industri, hvis Eksistens har en større eller mindre Betydning for Staten; et andet Spørgsmaal er det, om man ikke kan forlange af Staten, at den yder sit Tilskud til en Industri, som endnu ikke har faaet Indgang i Landet, men hvis Betydning den tilfulde anerkjender.

Det er slet ikke vanskeligt at forstaa, hvorfor der fra Statens Side finder en vis Uvillie Sted mod at støtte Foretagender, som have en mere eller mindre privat Karakter. Man har seet, hvor trægt der arbejdedes paa Handelens og Industriens Omraade i det 18de Aarhundrede, Privilegiernes Aarhundrede, hvilket umaadeligt Opving Handel og Industri toge, da alle de „beskyttende“ Waand toges bort, da man gik ind i det 19de, det frie Konkurrences Aarhundrede, og man drog saa ganske naturlig den Slutning, at en Beskyttelse snarere var et Waand til at binde end en Spore til at fremskynde, en Slutning, som man ikke kan andet end billige, da den med vore nuværende Samfundsforhold som Regel slaaer til; men et andet Spørgsmaal er det, om der ikke kan gives Forhold, hvorpaa denne Regel ikke kan anvendes, gives Forhold, som ere en Undtagelse fra Regelen.

Kan der saaledes ikke, for at tage et enkelt Exempel, gives Foretagender, hvis Rentabilitet det saa at sige er umuligt at bedømme paa Forhaand, men som, hvis de ere rentable, have særdeles stor Betydning for Staten; kan der ikke gives Foretagender af den Natur, at man med Sikkerhed kan sige, at de i de første Aar af deres Eksistens ville give intet eller dog kun et ringe Udbytte, men som det baade vil have stor Betydning at saa satte igang, og som det med Tiden kan ventes ville blive rentable, og kan man ikke i et saadant enkelt Tilfælde forlange af Staten fremfor af den private Mand, at den gjør Forsøget?

Statsøkonomerne fordømme i Almindelighed ikke et Foretagende, som er af en saadan Natur, at man med Sikkerhed kan sige, at det i de første Aar af dets Eksistens vil give intet

eller dog kun et ringe Udbytte, naar det blot i Aarenes Løb kan give en saa stærkt stigende Rente, at de første Aars Rentetab efterhaanden dækkes. Det er en fuldstændig rigtig Tanke, hvorpaa denne Betragtning hviler, og den private Mand maa visseelig for sine Foretagender lægge denne Betragtning til Grund; — Staten paa en vis Maade ogsaa, men den er dog stillet noget anderledes end den private Mand. For det Første er Statens Liv om just ikke ubegrænset, saa dog af en saa meget længere Varighed end den private Mand, at den kan vente i længere Tid med at have sine større Renter af sit Foretagende, end den private Mand kan; dernæst tilflyder der Staten af ethvert sundt Foretagende en vis indirekte Fordel, som den private Mand ikke kan tage til Indtægt, den indirekte Fordel, som ligger i det livligere industrielle Køre, fremkaldt ved den givne Forretning. Ere disse Betragtninger rigtige, saa maa man med en vis Berettigelse kunne drage den Slutning, at der i et givet Dieblis kan gives Forretninger, som ikke kunne siges at være rentable for den private Mand, og som dog alligevel i Aarenes Løb bringe Staten en saa stor direkte og indirekte Fordel, at den maa betragte dem som rentable; og at Staten som Følge deraf under visse Forhold kan ligefrem have en vis Forpligtelse til at sætte saadanne Virksomheder i Gang. Det nylig Sagte anerkjendes i Virkeligheden ogsaa i Almindelighed af den moderne Stat, men kun paa et vist begrænset Omraade, og navnlig eksisterer hist og her særlig Stræk for at yde Understøttelse til Noget, som kan ligne et merkantilt og industrielt Foretagende. Hvor Grænsen ligger for Statens Forpligtelse til at yde sin Bistand til Foretagenders Fremhjælp, kan det have en vis Vanskelighed at paa-vise. I sin store Almindelighed kan man imidlertid nok sige, at den ligger der, hvor det kan siges, at Foretagendet har en almennyttig Karakter og er af en saadan Natur, at man ikke godt kan vente, at den private Mand skal bære det frem, det være sig nu paa Grund af, at Foretagendet først bliver virkelig rentabelt efter en længere Aarrække, fordi den indirekte Fordel

ved Foretagendet paa Grund af dets almennyttige Karakter ikke tilskynder ham, men derimod Staten, eller ogsaa, om man vil, fordi Foretagendet, som noget Nyt, altid, saalænge det er uforsøgt, maa siges ikke bestemt med Tal at kunne paavises at være rentabelt osv. osv. En saadan Grænse er selvfølgelig meget ubestemt, og det ligger i Sagens Natur, at det tildels ligger i Enhvers Syn paa Sagen, hvorvidt et givet Foretagende opfylder de Betingelser, som man kan forlange skulle være tilstede for at fordre Statens Bistand.

Naar der nu spørges, om Roesukkerindustrien er en af de Industrier, som kan være berettiget til ved sin Fremkomst i et Land at forlange Hjælp af Staten, saa kan man vist ganske rolig svare ja.

For det Første vil den spare Staten for den betydelige Sum til Indkjøb af Sukker, og denne Sum beløber sig til ikke mindre end ca. 10 Millioner Kroner om Aaret, som den hvert Aar udbetaler Udlandet. Tilvirkningen af Roesukker er nemlig en Industri, som selv producerer sit Raastof, og, hvad mere er, ikke paa nogen Maade vil fortrænge nogen anden Industri eller formindste nogen anden af Landets Indtægtskilder. Hvilke Kræfter vil ikke en saadan Industri sætte i Bevægelse, i hvor mange Retninger vil den ikke kunne spores, til hvilken Mængde forskjelligartede Erhvervsgrene vil den ikke bringe Fordel, Fordele, som slet ikke komme Fabrikkerne tilgode, men indirekte gavne Staten. I hvor høj Grad denne Industri vil gavne Algerbruget, behøver vel ikke her at fremhæves; det maa være tilstrækkeligt at henvise til Hr. Etatsraad Tesdorpf's og Prof. Mathorsts Udtalelser om denne Side af Sagen, Udtalelser, som vist ere af en saa ubestridelig Bægt, at Ingen vil undlade at tage Notits af dem. Det Liv, den Virksomhed, det Røre, en Sukkerfabrik fremtrykker paa den Egn, hvor den fremkommer, behøve ikke at fremhæves; Enhver, som har seet en Sukkerfabrik igang, er vist vendt tilbage med en levende Følelse deraf. Hvilken betydelig Menneskekraft lægger dertil ikke en saadan Fabrik Beslag paa og det paa et Tidspunkt, da det kniber haardest med Arbejde osv;

Er nu denne Industri rentabel i de første Aar af dens Fremkomst i et Land, eller er den overhovedet rentabel? Egner den sig for vort Klima, kunne vi producere en Røe, som er tilstrækkelig sukkerholdig, som er saa ren, at Sukkerindvindingen ikke frembyder særlige tekniske Vanskeligheder, kort sagt, er det en Industri, som har naturlig Rod her i Landet? Ja, give paa Forhaand et udtømmende og tilforladeligt Svar paa disse Spørgsmaal kan man næppe gjøre, men hvad man kan gjøre, og hvad man har gjort, og hvad en forudgaaende stor Mængde Undersøgelser bestemt tyder hen paa, det er, at der er en vis Rimelighed for Industriens Rentabilitet her i Landet, men kun en større Fabrik og flere Aars Erfaring kunne give et afgjørende Svar.

Naar man nu vender sig til de roesukkerproducerende Lande og seer, hvilken umaadelig Betydning denne Industri har for disse, naar man seer hen til, hvilke Anstrengelser man gjør i andre Stater, dels for at kalde Industrien tilbage, dels for at støtte den under vanskelige Forhold, naar man seer hen til, at der næppe er et Land, hvor denne Industri ikke er direkte understøttet af Staten, mon man saa vilde være bleven forundret, naar Staten en Skøn Dag sagde:

Da det maa ansees for ønskeligt, at Røesukkerindustrien faaer Indpas i Landet, men man paa Forhaand kan sige, at Forholdene ved denne Industries Indførelse fordre ikke alene betydelige Kapitaler, men at ogsaa de, som stille sig i Spidsen for Foretagendet, løbe en ikke ubetydelig Risiko, saa betydelig, at den kan virke affrækkende ligeoverfor det private Initiativ, og som Følge deraf om ikke for bestandig, saa dog for en længere Aarrække forhale denne Industries Indførelse, tilbyder Regjeringen det private Selskab, som vil paatage sig at indføre Industrien i Landet, en aarlig Understøttelse stor af tagende i ti Aar med aarlig, til hvilket Tidspunkt Forsøget maa ansees for afsluttet. Mon en saadan Finantspolitik kunde kaldes ødsel eller letfindig; mon man ikke kunde sige om en Regjering, som stillede sig saaledes til Sagen, at

den viste en varm Interesse for Landets industrielle Fremgang; og selv om Forsøget mislykkes, selv om man maatte indrømme, at de udgivne Penge vare tabte, mon der var Noget, der vilde komme og bebrejde den Regjering, som havde handlet saaledes, at den havde ødslet med Statens Midler; mon man ikke vilde sige, at Regjeringen havde gjort sin Pligt ved at vove Forsøget?

At Regjeringen, dengang Tanken om Indførelsen af Røefukkerindustrien fremkom her i Landet, ikke gif hen i stor Naalestok og tilbød en Bømpelse i Tolden, maa man være den taknemmelig for. Den havde muligvis dengang derigjennem fremtryllet en Mængde Fabriker, som i Tidens Løb, dersom Industrien viste sig umulig i Landet, vilde være bleven en tung Sten for Landet at drage paa. Nu derimod, da der kun eksisterer to Fabriker i Landet, nu, da der kæmpes en haard Kamp fra de Nænds Side, som have indført Industrien, for at holde den ilive, mon der nu ikke var en Opfordring deri til Regjeringen om at træde til og ogsaa yde sit Bidrag til, at Forsøget kunde blive ført fuldt ud?